



Pensioen en politiek

In het Algemeen Overleg tussen de Tweede Kamer en minister Donner over het korten van pensioenen op 24 augustus 2010, dat een vervolg kreeg op 8 september, bleek dat de Kamer niet tevreden is met een aantal wettelijke regels, die zij zelf overigens mede heeft opgesteld.

De belangrijkste kritiek ging uit naar het hardvochtige karakter van de maatregel, het gebrek aan vooroverleg, de geheimhoudingsplicht en het toepassen van de marktrente voor het berekenen van de dekkingsgraad van de pensioenfondsen.



Veel Kamerleden vonden dat de minister met zijn kortingsbesluit als een olifant door de porseleinkast stampte. Hij had deze maatregel niet

zo rigide moeten opleggen.

Donner: "Er wordt hier de hele tijd gesproken over maatregelen die de pensioenfondsen worden opgelegd. Het gaat niet om maatregelen die worden opgelegd. Het gaat om plichten die uit de Pensioenwet voortvloeien." Vooroverleg was volgens Donner niet mogelijk: "Eerst moest het besluit genomen worden, want anders was er geen basis voor de Nederlandsche Bank om te communiceren met de fondsen."

Over toepassing van de rekenrente zei de minister: "Stellen dat het probleem wordt opgelost door maar uit te gaan van een andere rente, is hetzelfde als je kop in het zand steken en zeggen dat het geen zand is. Dan definieer je het probleem weg."

Na de eerste bijeenkomst openden de pensioenkoepels een sterke lobby. Daarin stellen zij het financieel toetsingskader ter discussie, met name vinden zij dat op grond van een momentopname geen rigoureuze maatregelen genomen moeten worden. Van belang is de uitspraak van Donner dat de discussie over het

financieel toetsingskader en de rente zo snel mogelijk geagendeerd wordt. "Daarbij zal niet gewacht worden op een kabinetswissel, de agenda loopt gewoon door." Wel toonde hij zich een groot tegenstander van het veranderen van spelregels.

Hardvochtig besluit

De minister wees erop dat de Pensioenwet eind 2008 inhield dat een pensioenfonds dat, gegeven de situatie, niet binnen drie jaar weer op een minimale dekkingsgraad van 105% terug zou zijn, binnen één jaar maatregelen zou moeten nemen. "In die situatie waren er, vermoed ik, vele tientallen, zo niet nog meer pensioenfondsen geweest die hadden moeten korten. In april 2009 heeft de discussie plaatsgevonden over het sociaal akkoord. In dat kader is er toen, mede in de vooronderstelling dat het ging om een uitzonderlijke situatie, afgesproken dat er met betrekking tot de eventuele maatregelen die per 1 augustus van dit jaar getroffen hadden moeten worden of per 1 januari van 2012 -- dat is het eerstvolgende moment dat het aan de orde is -- bij uitzondering extra uitstel zou zijn tot 1 april 2012. Toen is ook aangegeven dat de vraag of dat extra uitstel verantwoord zou zijn, opnieuw zou worden overwogen in juli van dit jaar. Het gaat dus om fondsen waarvan al sinds april vorig jaar vaststaat dat hun situatie dusdanig is dat zij ook in vijf jaar tijd niet weer op een dekkingsgraad van 105% zouden komen."

Geheimhouding

"Vorig jaar is dit punt aan de orde geweest in de Kamer", aldus Donner. "De hele regeling is uit den treuren besproken. Op dat moment was de instelling van de hele Kamer - dit gold ook voor de koepels en de sociale partners - als volgt: laten wij vooral geen onrust en zorg scheppen met het beeld dat er pensioenfondsen zijn die in moeilijkheden verkeren. Dat was ook de reden voor het extra uitstel, om dit probleem te vermijden. Men ging ervan uit: dat zou nu onterecht zijn, want de situatie verbetert zich. In de Kamer is dan ook op geen moment de suggestie gedaan om te komen met een lijst van 340 pensioenfondsen die op dat moment een herstelplan moesten indienen omdat ze niet meer voldeden aan de wettelijke dekkinggraad. Niemand heeft gezegd: laten wij die lijst eens publiceren."

Marktrente

De marktrente is een praktisch gehanteerde rente, benadrukte Donner, bijvoorbeeld in een situatie dat een pensioenfonds wordt geliquideerd. "Dat is geen uitzondering. Het komt enkele tientallen keren per jaar voor dat de verplichtingen van een pensioenfonds overgaan naar een verzekeraar. Op dat moment wordt afgerekend op basis van deze rekenrente. Zou dat niet het geval zijn en zou men met een hogere ruimte gaan rekenen, dan zou er bij iedere overdracht moeten worden gekort, want de verzekeraar zal geen risico's gaan overnemen. Het is dus niet zomaar een boekhoudkundige regel, het is een rente die moet worden gehanteerd."

En:

"Stellen dat het probleem wordt opgelost door maar uit te gaan van een andere rente, is hetzelfde als je kop in het zand steken en zeggen dat het geen zand is. Dan definieer je het probleem weg. Wij kunnen iedere keer nog een risico erbij nemen, maar uiteindelijk zijn wij dan op drijfzand aan het bouwen en dat moet voorkomen worden. Uiteraard kun je problemen wegdefinieren en denken dat het wel weer beter zal gaan. Dat hebben we vorig jaar gedacht, maar dat blijkt niet zo te zijn."

Verhoog zo snel mogelijk de pensioenleeftijd

Donner riep de Kamer op zo snel mogelijk het wetsvoorstel met betrekking tot de AOW-leeftijd te

behandelen. Wat hem betreft moet dan liever vandaag dan morgen gebeuren en hoeft niet gewacht te worden op een nieuw kabinet.

"Niet alleen de lage rente speelt de pensioenfondsen parten, aldus Donner, maar de levensverwachting figureert voor meer dan 50% in de druk."

"Dus als de Kamer nu vraagt wat er kan worden gedaan, zou ik de Kamer erop willen wijzen dat een van de eerste stappen is om zo snel mogelijk het wetsontwerp dat hier ligt in behandeling te nemen. Ik ben gaarne bereid om de voorstellen te doen hoe dat zou kunnen worden aangepast aan het pensioenakkoord, maar als dat blijft liggen, zullen de pensioenbeheerders niet de beslissingen kunnen nemen over de verhoging van de levensverwachting. Dan wordt het een vrij eenzijdige beslissing over meer reële toezeggingen doen. Omdat het gaat om burgerrechtelijke contracten zullen die alleen maar betrekking hebben op de toekomst en op de nieuwe termijnen die ingaan. Zij zullen dus geen ruimte scheppen in de discussie over de rente zoals wij die nu hebben, want die rente hangt samen met de nominale zekerheid die nu wordt beloofd. Als je een risicovrije toezegging wilt hebben, zul je rekening houden met een risicovrije rente. Alle discussies die worden aangevoerd en die ook in de kranten worden gevoerd dat je met andere rentes rekening zou kunnen houden, gaan uit van doorvoering van voorstellen zoals de commissie-Goudswaard die heeft gedaan. Maar nogmaals, ik herinner de Kamer eraan dat het hier niet gaat om een publiekrechtelijk systeem waarbij men met een eenzijdige beslissing aanspraken kan wijzigen maar om een burgerrechtelijk systeem waarin de veranderingen in beginsel slechts voor de toekomst van toepassing zijn. Zo hangen de verschillende aspecten met elkaar samen."

Huidige rentestand niet uitzonderlijk

In het voetspoor van DNB ontkent Donner dat sprake is

van een kortstondige extreem lage rente. Dat verhaal wordt al twintig jaar verteld. De minister: "Wij hebben het namelijk over een ontwikkeling waarbij de rente steeds lager wordt, een ontwikkeling die al twintig jaar aan de gang is. Alle fondsen hebben op ieder moment tijdens deze ontwikkeling gezegd: een lagere rente dan die van nu zal niet mogelijk zijn. De keer daarop was de rente steeds wéér lager. Ik moet dus constateren dat de enige manier waarop hiermee rekening kan worden gehouden, nu ingrijpen is. Als de verwachting van de fondsen daadwerkelijk wordt gerealiseerd, kunnen ze even snel weer toezeggen dat wordt gecorrigeerd en gecompenseerd. De wetgever heeft mij echter niet maar één verantwoordelijkheid gegeven, namelijk om te letten op de pensioenen die nu worden betaald, maar ik heb de verantwoordelijkheid om alle belangen te beschermen, dus met name ook de veel grotere aantallen belangen van mensen die nu wel premie moeten betalen, zonder dat zij het uitzicht hebben dat zij daarvoor pensioen krijgen waarvoor zij eventueel die premie betalen."

"De Nederlandsche Bank komt tot de conclusie -- ik heb tot nu toe geen andere geluiden gehoord uit de pensioensector -- dat je niet kunt zeggen dat er sprake is van een abnormale marktsituatie. Er is geen vooruitzicht dat de rente binnen afzienbare tijd weer zal veranderen. Daarmee kom ik", vervolgde Donner, "op het wezenlijke onderdeel. De rentestand die wij nu hanteren, is een risicovrije rente. Het is zelfs niet de rente van de staatsobligaties, zij het dat die op dit moment inderdaad als het meest zekere wordt gezien en derhalve dicht bij de risicovrije rentestand ligt." Hij herinnerde aan zijn eerdere dat, als deze situatie nog een halfjaar of een jaar voortduurt, de rentestand vanzelf zal stijgen bij een afnemend vertrouwen in de Nederlandse staat, maar dat de risicovrije rente wordt

daar niet door beïnvloed. En hij herhaalde: Het gaat niet alleen over een rente over 20 jaar. Iedere dag van het jaar moet de rente gehanteerd worden als een pensioenfonds wordt geliquideerd en overgaat in een verzekeringsvorm. Er is geen uitzondering."

Pensioenakkoord: haast is geboden

Als de Kamer de weg wil vrijmaken voor toepassing van het Pensioenakkoord, zal nog dit najaar duidelijkheid geboden moeten worden over de verhoging van de AOW-leeftijd. Daarom riep Donner de Kamer op om in ieder geval met de schriftelijke behandeling van het wetsvoorstel te beginnen. Donner verklaarde zich bereid om op het bestaande wetsontwerp de nota van wijziging in te dienen die nodig is om het ontwerp aan te passen aan het door sociale partners gesloten akkoord.

"Overigens ben ik ook gaarne bereid, als de Kamer daar behoefte aan heeft, om zo snel mogelijk duidelijk te maken welke andere stappen er op dit moment met welk ritme genomen worden bij het financieel toetsingskader en welke vragen een rol spelen bij de governance, want ook die komen aan de orde bij de problematiek."

Findiprint, 10 september 2010

"De Nederlandsche Bank heeft de ruimte gekregen om eventueel van een andere rentestand uit te gaan als de gehanteerde rentestand bijzondere consequenties heeft. Ik kan dan niet gaan overleggen met de verschillende pensioenfondsen over veranderingen van de spelregels om oplossingen aan te dragen voor degenen die al sinds eind 2008 wisten dat er problemen waren. Dan ben je bezig met het onder toezicht stellen van de toezichthouder. Als je dat echt wilt, dan moet de wet worden gewijzigd, want dat vergt een totaal ander systeem van toezicht."